

це дуже складно. Простіше виконати ті завдання, які ставить викладач. Тому викладачу відводиться неабияка роль. Він повинен не тільки організувати самостійну роботу студентів, але й по можливості мотивувати, заохочувати їх до такої роботи. Це можна робити з допомогою творчих завдань, які дозволяють знаходити нетрадиційні рішення, які не лежать на поверхні. Викладач повинен сприяти набуттю навичок самоорганізації, самоконтролю, формуванню почуття відповідальності тощо.

Підтримка постійного зворотного зв'язку зі студентами в процесі здійснення самостійної роботи є фактором не тільки контролю виконання робіт, але й підвищення ефективності навчального процесу.

Отже, в умовах докорінної перебудови навчального процесу у вищих навчальних закладах велику роль у формуванні майбутніх фахівців відіграє самостійна робота студентів, яка дозволяє виховати всебічно розвинуту особистість з мотивацією до самовдосконалення.

Л. М. Приходько, асистент кафедри
економіки підприємств

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН

Самостійна робота студентів у процесі вивчення дисципліни — це сфера прояву самостійності, ініціативності, відповідальності, як рушійних факторів реалізації потенціалу особистості за умови, що студент усвідомлює залежність якості професійної підготовки від власних зусиль. Перевагою даного виду навчальної роботи є можливість приділення особливої уваги тому факту, що студенти навчаються з різною інтенсивністю, відрізняються за характером та плінністю розумових процесів, творчими здібностями. З цієї точки зору, саме самостійна робота дозволяє обрати оптимальний ритм і графік навчання, сформувати власний стиль засвоєння матеріалу, розкрити інтелектуально-творчий потенціал особистості в процесі самоосвіти і саморозвитку. Сформованість мотиваційної сфери, мотиваційного механізму є необхідною передумовою успішності навчання та реалізації внутрішніх можливостей.

Інтелектуально-творчий потенціал можна представити як органічне поєднання знань і навичок, здібностей та схильностей, з

корекцією на індивідуальні психофізіологічні, соціальні, кваліфікаційні риси.

Обґрунтування основних способів реалізації інтелектуально-творчого потенціалу студентів під час самостійного опанування ними навчального матеріалу передбачають:

- визначення складових (елементів) інтелектуально-творчого потенціалу особистості, їх характеристика та оцінка, відповідно вимогам ефективності процесу самостійного навчання;
- удосконалення мотиваційного механізму самостійного вивчення дисципліни, розробка/корекція моделей мотивації, врахування індивідуальні мотиваційні чинники;
- оптимальне поєднання форм організації і контролю самостійної роботи студентів з їх інтелектуально-творчими здібностями, можливостями, схильностями;
- подальше впровадження у процес навчання сучасних форм та методів навчання (модульно-рейтингові системи, дистанційне навчання, інтерактивні системи контролю).

Мотиваційний механізм включає: об'єкт та суб'єкт мотивації, фактори, моделі мотивації, стадії процесу мотивування, мотиваційні заходи, механізм зворотного зв'язку і коректування.

Забезпечення функціональної ефективності мотиваційного механізму передбачає: визначення домінуючих розумових здібностей та творчих схильностей, основних мотиваційних чинників до навчання; розробку організаційно-методичних форм забезпечення процесу самостійного навчання; диференціювання останніх відповідно до зазначених індивідуальних особливостей студентів, з метою розкриття внутрішнього потенціалу; використання мотиваційних інструментів на кожному етапі самостійного вивчення дисципліни та по їх завершенні (оцінка, схвалення, «новий виклик»).

У процесі розробки певної мотиваційної моделі, технології її реалізації, необхідно враховувати також основні факторами, які впливають на формування позитивної стійкої мотивації до навчання є: особливості організації навчального процесу; специфіка навчального предмету і його зміст; суб'єктивні особливості тих, хто навчається (інтелектуальний розвиток, здібності, потреби, рівень домагань, самооцінку тощо); оцінка учбової діяльності.

Визначити домінуючі мотиваційні чинники, характер і силу мотивації, а отже і заходи реалізації потенційних здібностей, можна шляхом проведення нескладних опитувань (наприклад методики Т. І. Ільїної, А. А. Реана, В. А. Якуніна та ін.). Останні дозволяють виділити та оцінити основні мотиви навчання (особистого престижу, професійні, прагматичні, пізнавальні), виокремити сту-

дентів, орієнтованих на процес, на результат, чи на уникнення покарання; студентів-теоретиків чи студентів-практиків тощо.

Виявлення та аналіз домінуючої потреби (рис. 1), або їх комбінації, дає можливість розробити конкретні мотиваційні заходи.

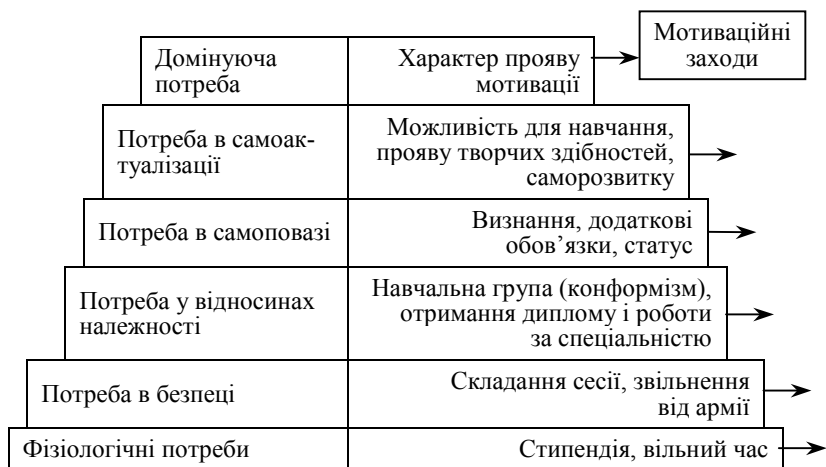

Рис. 1. Визначення характеру мотивації до навчання

Завдання, які враховують інтелектуальні і творчі особливості студентів, потреби, інтереси, установки можуть мати вигляд модулів, що комбінуються самими студентом, згідно з власними мотиваційними уподобаннями та індивідуальними можливостями.

Рівень складності завдання	Вид завдання		
	За зразком	Конструктивно-варіантне	Евристичні, творчо-дослідні
1 рівень	х		
2 рівень		х	
3 рівень			х

* Завдання відповідного рівня складності оцінюються в однакову кількість балів і відрізняються принципово лише за сутнісним наповненням, характером і якістю застосування знань, нави-

чок, вмінь та здібностей студентів. Обов'язковою умовою є виконання завдання кожного рівня складності, незалежно від їх видової комбінації.

Більшість досліджень доводять, що природні, інтелектуальні та творчі здібності не являються безпосередньо запорукою успішності самостійного вивчення дисципліни. Ефективність процесу навчання визначається, перш за все, силою мотивації особи до опанування даної дисципліни. Саме тому, щоб наявний інтелектуально-творчий потенціал студентів міг бути реалізований належним чином, необхідне подальше вдосконалення мотиваційного механізму його реалізації в процесі самостійного вивчення дисциплін, розробки відповідних форм, заходів та методів навчання.

Є. В. Прохорова, доцент кафедри
стратегії підприємств

ПРО ПОГЛИБЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ РОБОТИ ЗІ СТУДЕНТАМИ

Проблема індивідуальної роботи викладача із студентом набуває особливої актуальності в умовах збільшення кількості студентів, що навчаються. Викладачами кафедри стратегії підприємств зазначена проблема постійно порушується і обговорюється. Вважаємо, що колективом кафедри напрацьовано певний позитивний досвід роботи зі студентами.

Під час роботи зі студентами спеціальності 6107, по якій кафедра є випускаючою, сформовано ланцюжок постійної співпраці викладача і студента починаючи з другого курсу (рис. 1). На другому курсі, коли студенти працюють над курсовою роботою з курсу «Економіка підприємства», вони розподіляються за науковими керівниками відповідно до напрямків наукових досліджень викладачів, і цей розподіл, як правило, зберігається до завершення навчання і написання дипломної роботи. Таким чином, викладач прагне допомогти обрати студенту таку тему курсової роботи, яка на четвертому курсі буде розвинута при підготовці доповіді-есе на проблемному семінарі зі спеціальності, згодом — комплексної міждисциплінарної курсової роботи, а на п'ятому курсі — при написанні дипломної роботи.